

Дяк. Сава (Щони) Кокудев (София)

ЛИЧНОСТ И КАТОЛИЧНОСТ В СВЕТЛИНАТА НА ЕВХАРИСТИЯТА

*Εἰς μίαν, Ἀγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.
Вярвам ... В Една, Света, Съборна (Католична) и
Апостолска Църква.
Никео-Цариградски Символ на вярата.*

Този текст следва начертания и посоки, които бяха положени на един докторантски семинар, воден от проф. Калин Янакиев и фокусиран върху проблемите и предизвикателствата пред съвременната християнска философска мисъл. В такъв смисъл тук се възпроизвеждат някои места от възникналите там общи търсения и базисни съгласия, особено що се отнася до проблема за тайната на личността. От друга страна, литургико-еклесиологическата проблематика е разработена върху своеобразната „аксиоматика“ на православната евхаристийна еклесиология, формулирана от автори като протоиерей Николай Афанасиев, протоиерей Александър Шмеман, митрополит Йоан Зизиулас, епископ Игнатий Мидич и др.

Ако се опитае да подходим екзистенциално към въпроса за Богопознанието, ние ще трябва да приемем, че той непременно се свежда до проблема за Богообщението. Понеже в християнската традиция Богообщението е възможно единствено като **диалог** между пълноценни **личности**, проблемът предполага екзистенциална рефлексия върху фундаменталната християнска категория *личност* в релевантен на нея контекст. От друга страна, светотайнственото **общение** с Христосите Тяло и Кръв винаги се случва в рамките на евхаристийната **общност**, т.е. *еклесията* като Съборна (Католична) Църква. Универсалната възможност за причастие и **приобщаване** на отделната личност към Църквата е свързано именно с това нейно „свойство“ – *католичността*. Тук ще се опитае да откροим проблема за личността и католичността в контекста на един същностен елемент от Свещеното Предание на Църквата – *Светата Евхаристия*.

Личността като троичен дар

Ние не можем да дефинираме обективно личността, не можем да узнаем **що** е тя, освен ако не узнаем **кой** собствено е личността, която търсим да узнаем. Когато Пилат Понтийски запитва Христос: „Що

е истина?“ (Йоан 18:38), той не получава друг отговор, освен личното присъствие на **Самата** Истина, която Пилат не разпознава. Личността може да бъде позната само в едно лично **общение** с друга личност, което означава, че тя не може да бъде редуцирана и ограничена до вътрешноприсъщите ѝ обективни характеристики, а винаги включва в себе си някаква трансцендентна референция – едно вечно убягващо „аз съм повече от това, което съм“.

Тази особеност на личността, тази нейна тайнствена неопределимост ни показва, че битието на личността не може да бъде изцяло иманентизирано, а търсенето на началата ѝ трябва да бъде отнесено към Бога. Бог е **Онзи**, Който **знае** нашата личност като съкровена **тайна**, която Той **откроява** в битие. Бог ни знае като личности и ние сме открити към Него именно **откъм** нашата личност. Ние **имаме** личността си **от** Бога като нещо неотнемаемо от самите нас. Нашата личност е **дар**, който никой не може да ни отнеме. В този смисъл ние имаме самите себе си като дар от Бога.

Ние имаме и **битието** си от Бога, но то не ни принадлежи безусловно. Нашето крехко присъствие в този свят е отнемаемо и отчуждимо от самите нас. Ето защо битие и личност се **пресичат**, но не се покриват у човека. Вечно **тъждество** на битие и личност има само у Бога: „Аз Съм вечно Съществуващият“, казва Господ (Исх. 3:14). Божието „Аз“ е винаги „Съм“, докато нашето „Аз“ **има** своето „съм“, своето битие от Бога. На всяко наше **уникално** дарувано „Аз“ е прибавен **дарът** на „съм“.

Ние имаме себе си като личности от Бога още **преди** да сме получили битието си като дар от Бога. Преди ние да **сме**, Логосът е и Той ни из-рича: „**Бъди ти**!“! Този логос ни **ипостазира**, назовава ни по **име** в едно императивно из-речение, което ни прави номинативна ипостас (букв. „подлог“). Нашата личност е изречена веднъж завинаги от Бога като една уникална съществуваща **цялост** на „бъди-ти“. Дефективно-то смъртно битие никога не отменя това слово и то никога не остава празно, защото е Божие. Това е императивно слово-за-нас: „бъди (един уникален) ти“, което означава „Ето, ти **си**“, но и „**Стани**, който си“, т.е. „Стани себе си“. При положение че личността **превишава** битието си, това означава още: „стани онзи, който **ще бъдеш**“ – впоследствие, **там-и-тогава**, накрая, във вечността, в **есхатона**.

Този логос, в който сме из-речени като личности, обаче е и **образ** – той е образ-за-нас – нашият уникален и чист неизтриваем **лик**, в който сме отначало у Бога. Логосът ни из-образява, като **из отвъд битието** извиква нашата личност в битието – **дарен** ни е образ, и ние не сме без-образни, а сме съ-образни. С този образ ние се съобразяваме в битието и това не е едно ограничаващо съобразяване, доколкото в това съотнасяне се разширява кръгът на пленената в **обективациите** на Аз-а личност.

„Аз съм“ обективиран в множество от „неща“ в света, но не мога да бъда **редуциран** до това множество и **сумата** на това множество не дефинира личността на „мен“, който „съм“ тези „неща“. В нашето тяло се пресичат като в **символ** нашата личност и редът на нейните обективации, които ние собствено **не** сме. Обратно, „Аз съм“ **образ и подобие** на Онзи, Който Е! Този образ още е **икона** – ние сме жива икона на Онзи, Който е изрекъл логоса и Който е положил личността ни в битие.

Логосът, който е и образ, също така се явява и **вест** за нас. Ние сме извикани като личности, ние сме битийстващи личности, които са съ-образени с Първообраза на Онзи, Който ги е извикал, и това е вест-за-нас, с която се съ-вест-яваме, която ни съ-вестява и свестява, прави ни да сме в себе си. Това е вест-от-Края за пътя ни през битието – вест за целта и предела на нашето съществуване, **вест за смисъла**. Съобразяването е обръщане (покаяние, *μετάνοια*) към Първообраза и път към повторно изграждане на подобие. Вестта за нас е, че имаме вечно жилище на небесата, че не сме просто и **само** това, което сме, а **трябва** да станем това, което (ще) сме, т.е. че трябва да **възстановим** подобие-то си, да извървим пътя до новото си **име** в есхатона.

Аз трябва да стана онзи, който ще бъда, и съ-вестта ми говори дали се **намирам** на пътя към себе си, дали съм в себе си, на мястото си. Или дотолкова съм се отдалечил от самия себе си, че съм станал онзи, за когото е казано: „Мястото му вече го не познава“ (Пс. 102:16).

Вест за нас е обаче, че дори и да сме далече от самите себе си, **има** Един, Който е близо до нас и ни зове към Себе Си, пазейки ревниво нашите личности. И Той Същият ни кани да **вкусим** Царството Му, като ядем и пием на Трапезата Господня, та да **приемем** приготвеното за нас Спасение.

Два успоредни модуса на дара

Съществува обаче и една известна девиантна несъразмерност, едно отместване между личността, която логосът е изрекъл, и нейният **тукашен** начин на съществуване. Изглежда има **два** начина, по които съществува личността, т.е. два модуса на **битието** на личността.

Понеже е пълно с любов, изначално словото към нас звучи така: не просто „стани“ или „бъди“, а „стани и **пре-бъди**“ – „стани, който ще бъдеш, и пребъди **вечно** в този образ, с който си у Бога“, т.е. „**живей** вечен живот у Бога“!

Личността е извикана към **благо битие**, но в нейната „тукашност“ тя по-скоро е подложена на ударите на едно битие, което я затваря в пасивен модус на **автономно** и деградивно съществуване, чийто предел е **нищото**. Така нашето личностно присъствие в този свят става

детерминирано, т.е. о-предел-ено от нищото. В същото време обаче, по **силата** на изреченото слово, личността **продължава** да принадлежи на Бога и продължава да бъде **благ** дар, доколкото **логосно** е предопределена за благо битие.

Усвояването на едно тукашно, не-евхаристийно и нихилистично битие е неизбежно **следствие** от акта на Грехопадението. Този автономен модус на съществуване само-за-себе-си, разгърнал своя хоризонт с **вкусването** на единствения **не-евхаристиен** плод в Рая. Праотецът Адам извършил своеобразна анти-Евхаристия в Рая, с което избрал отпадането от благия евхаристиен модус на съществуване и дал начало на нашата история като девиация на вечността.

Ако в единия случай става въпрос за едно благо битие, което **усъвършенства** личността в есхатологична перспектива, то във втория случай имаме обратната перспектива на **помрачаване** и деградация. От една страна, личността бива „заклучена“ в своите обективни проявления и индивидуални характеристики, които стават неин **предел**. От друга страна, тя бива „повредена“ в своята първа обективация, **тялото**, където е въведена **смъртта**. Тези две перспективи чертаят две успоредни идентичности на личността, които сякаш никога не се пресичат:

Аз съм, който не съм. Ако Аз съм иманентно определен като този и само този, който съм тук-и-сега, то аз постоянно постигам себе си в **тавтологията** на моето съществуване: моето битие и моята личност съвпадат до **момента** на моята смърт. Смъртта свидетелства, че има отместване, несъвпадение между моята личност и моето съществуване. Смъртта свидетелства, че аз съм **друг** и не съвпадам със себе си, понеже изначално нямам своето „съм“, но съм определен от границите на това прекъснато битие. Аз съм подложен на битие-смъртно, т.е. на-смърт-в-света съм. Тогава аз по-скоро съм онова, което търпи изменение и което в последна сметка няма да „е“.

Аз още не съм, който съм. Но ако аз съм този, който ще бъде там-и-тогава, то значи аз още не съм себе си. Аз по-скоро съм този, който не съм, но ще бъде себе си у Бога – с неизменния си образ, който е у Него, Първообраза. Аз съм такъв, какъвто Бог ме знае, и макар тук-и-сега още да не съм себе си, аз имам възможността да съм, т.е. да бъде и пребъда у Него там-и-тогава – на Неговата Трапеза, заедно с другите поканени и отзовали се. През тази тукашна нощ, в която Младоженецът зове девиците, аз съм този, който трябва да вляза в чертога и да седна на Трапезата – докато е време, докато сме „сега“! Защото после няма да има време, ще има вечност и едно вечно пребъждане във или извън Бога.

Ако Аз „имам“ себе си като **дар** от Бога и битието ми не съвпада с мен самия, но ми е подарено във времето, то аз съществувам в един

изначално **диалогичен** модус. Някой е отправил дар към мен и този дар е самото ми съществуване, понеже Той е Онзи, Който ме е въвел в битието ми от не-битие. И доколкото аз съм „приел“ съществуването си като личност, аз съм в едно изначално общение с Него. Моето тяло обаче е **тяло Адамово** и аз съм наследил от своите родители, чак до праотеца Адам, едно смъртно, повредено битие, което **прекъсва**, **разлъчва** мен самия от моето съществуване. В некатоличната ми плът е наследен един своеобразен **разкол** между личност и битие.

Тогава какво остава за личността, която съществува в този автономен „паралелен“ модус? Съществува ли възможност за възстановяване на автентичната личност, след като ние чисто онтологически сме затворени в границите на автономното си съществуване и не можем да ги преодолеем, понеже по битие сме такива? Каква е нашата **надежда** тогава?

Нашата надежда е скрита в нашето обръщане към Онзи, Който е „по-дълбоко в нас от самите нас“ – към Самия онтологически гарант на нашите личности, към Логоса, Който ни е изрекъл в битие. В Грехопадението с Адамо-Евината **анти-Евхаристия** се е изменил смисълът на изречението на Логоса, **изменило** се е битието на човека и тварите, **прекъснат** е диа-логосът на Богообщението. Ако те принесоха неподобаващ и неблагодарен **отговор** на дара на Логоса, то сега ние можем да **изберем** обратното на тях. Съобразявайки се с логоса-образ и знаейки логоса-вест, ние можем да се включим в диа-логоса отново, за да **срещнем** в лично общение Бога, Който Се е явил в „разколна“ и некатолична плът като нашата.

От една страна, ни остава да правим това, което са правили още в Стария Завет: с покаяние да **призоваваме** Логоса, Който ни е призовал. Затова ние зовем така: „ние Те оставихме, престанахме да Те очакваме, но Ти не ни оставяй и не преставай да ни очакваш“! Съобразяващото **покаяние** е диалогично усилие към Бога да обнови действието на логоса за нас. Единствената ни **надежда** е да не се отчайваме и да призоваваме Онзи, Който е изрекъл логоса – да го призоваваме за общение, за да Го познаем и да не сме вече сами на себе си оставени.

Другото, което ни остава, е да **благодарим** за всичко, т.е. да **участваме** в Тайнството на Новия Завет – Евхаристията, която ни е завещал Сам Господ Исус Христос, Въплътилият Се Бог-Слово. Ние благодарим за извършеното вече Спасение чрез Въплъщението в това смъртно битие на Самия Логос, Който ни е изрекъл. Сега не само Логосът изрича дар за нас; сега **Самият** Логос се въплъщава като **Дар** за нас. В Евхаристията ние, чрез обмен на дарове, участваме по битие в диа-логоса, като **приемаме, благодарим и вкуваме** в Светите Тайни **Новия Дар** на Новото католично битие.

Личност и другост

Невъзможността да мислим личността като самодостатъчна и тъждествена на себе си в тук-битието-си означава да я мислим като **отворена**, непълна и прекъсната. Това означава да **приемем** свидетелството на убягващия хоризонт, че ние не сме само това-което-сме, не сме сами-себе-си, не сме тъждествени със себе си и не завършваме със себе си. Последното ни приканва да се насочим в търсене на една **комуникативна** същност на личностното битие, която се осъществява в общението с Другия.

Тайната на личността може да бъде съобщена само като **откровение** и това може да стане в **любовта**! В Божията любов ни се открива самата наша личност, а в човешката любов – личността на Другия, Ближния, който единствено в **светлината** на тази любов не е наш ад, но наш рай. Да си припомним, че двете най-важни заповеди от Евангелието са: „възлюби Господа, Бога твоего, от всичкото си сърце, и от всичката си душа, и с всичкия си разум, и с всичката си сила...” (Марк 12:30) и „възлюби ближния си като себе си“ (Марк 12:31).

Тук и ние като юношата можем да попитаме „А кой е моят ближен“ (Лука 10:29)? И как въобще да възлюбим Него, Когото не познаваме – **Абсолютния Друг** – Този, Който въобще **не може** да бъде познат? Ние наистина не бихме могли да възлюбим такъв Един, Който е абсолютно непознаваем за нас. Христос обаче Сам пожела да се въплъти и стана наш Ближен, с което стана познаваем и достъпен за нас. Така се приобщихме по човешко естество към Бога и Го познахме в Неговия Образ, в Христа. По такъв начин и любовта към Ближния ни спасява, защото Христос Се яви като наш Ближен *par excellence*!

Жертвайки себе си за Другия, ние се жертваме за Христос⁸⁰. В любовта към Ближния-като-себе-си ние извършваме подвиг, понеже надскачаме границите си на ограничени същества и се приобщаваме към един Ти, без който Аз не съм себе си. Жертвата на нашето Аз е жертва на егото в полза на личността, която е съ-битийстващо общение с онтологичния Друг – с ближния, с Ближния, който се е **оказал** Богът, или Ближния, в когото сме **познали** Бога.

Обратно на **първичната** екзистенциална интуиция, ние тук можем да кажем „раят – това са другите“; „раят, това си ти, Ближни мой, Друге мой, Боже мой“! Общението с Другия е пълноценно единствено като **еклесиялно** общение в Христа, което много добре се илюстрира с древния поздрав, който и до днес се употребява в Църквата: „Христос е *посред нас* – Той Е и ще бъде, сега и винаги, и във вечните векове“.

---

⁸⁰ „Истина ви казвам: доколкото сте сторили това на едного от тия Мои най-малки братя, Мене сте го сторили“ (Мат. 25:40).

В такъв смисъл **обновлението** на нашето битие е единствено възможно, когато се съобщи с **друго** битие от същия порядък, например битие на друга личност. Такова е битието на Христовата личност, доколкото Христос обладава съвършено и в пълнота човешката природа. Тази „онтологическа комуникация“ е възможна, когато нашето тяло се приобщи към Христовите Тайни на Тялото и Кръвта в Евхаристията.

Дарът на общността

В Евхаристията се пресичат тайната на **личността** и тайната на **католичността**. Ако нашето **тяло** е символ на едно не-католично битие на личността, все още ограничена чрез време-пространството в кръга на своите обективации, то Христовото Тяло е друго – прославлено във Възкресението и пребиваващо „отдясно на Отца“. В Тялото Христово, едно и също на всеки земен олтар във всички времена, ние получаваме възможността да сме **причастни** на възстановения католичен образ в **Христа** извън обективациите на тук-и-сега: „Няма вече иудеин, ни елин; няма роб, ни свободник; няма мъжки пол, ни женски; защото всички вие едно сте в Христа Исуса“ (Гал. 3:28).

След като логосът е изречен и **дарът** е поднесен, ние трябва да поднесем подобаващ **отговор** на този логос за нас, на този дар. Нашият отговор на пълното с любов слово е: „Да, нека да пребъдем у Бога!“. Това е отгласът – отведен логос: „Да, ето ме! Ти Си Господ мой и Бог мой, а аз съм Твой! Да пребъда у Теб според Твоята воля, да дойде Твое царство!“. Този вик на **надежда** е ориентиран към есхатона, доколкото той е собствено топосът на надеждата, но в същото време **свързва** този **предел** с **настоящото**. Именно тази надежда ни позволява да **вярваме**, че този зов ще бъде и е вече чул. Затова, освен да принесем отговор-зов, ние можем да принесем **благодарение**, т.е. Евхаристия.

Откриването на Другия, което е еклезиално съ-общение с Близкия, се случва в **общност**, която е *общност от личности*. Затова евхаристийният логос-отговор е както личен, така и общностен, на цялата Църква. В Евхаристията се принася общо благодарение за Дара да бъдем повече от това, което сме в света, а именно – католично Тяло Христово, Църква Божия в Христа Исуса. Ние се учим да **приемаме** този **дар, образ и вест** и да ги възпълваме в благодарението, за да се получи **диа-логос**, от-говор на Логоса, общение с Бога. Ние се учим да **осъществяваме** себе си като повече от себе си в съ-битие с Бога, като **личности** по Божий образ и подобие.

Ако личността действително е същностно **диалогична**, то тогава трябва да допуснем, че тя е изначално **включена** в един диалог, който започва с „Бъди ти“ – дара на Логоса. Прекъснатостта и **изолацията** в тук-битието на личността, която граничи с празнотата, поражда нуж-

да от комуникация, изначален **копнеж** за екзистенциално общуване с Другия. **Комуникацията чрез дарове** представлява един такъв диалог, който в същото време е и „обменяне“ на личностно битие.

Нека да мислим личностната комуникация в категориите на Дара. Приемането на Дара е съ-общение с Дарителя, приемане на битие, т.е. екзистенциална **синергия** с Дарителя. Тогава можем да се опитаме да интерпретираме разгръщането на личностната **комуникация** през структурата: дар – приемане – ответен дар (благодарение, благо-дар, благодат).

В този смисъл Грехопадението е **прекъсване** на диалога между личността и Логоса. Доколкото е същностно свободен и не-евхаристичен акт, своеобразна анти-Евхаристия и служение на индивидуализираща „литургия“ на неприемането и присвояването, Грехопадението дълбоко уврежда антропоцентричното Творение и индивидуализира битието на личността, прави го не-диалогично, не-евхаристийно и фрагментарно, т.е. не-католично.

Изходът от повредения модус на битието на личността тогава е в новото **приемане** на изначалния логос за нас и приемането на Новия Дар в Светата Евхаристия. Само така е възможно **вкусването** на католичното битие в единствения автентичен евхаристичен плод в нашия грехопаднал свят от нашето тукашно Дърво на живота, израснало в градината на Божия Дом. Това е Новата лоза, на която лозари са свещениците, които трябва да принасят плод на Господаря и този плод са възродените в Христа личности.

Тогава нашата личност, която е изначално извикана към благо-битие, а впоследствие била помрачена и обладала паднала природа, сега бива обновена и ние сме отново посадени в Рая. Доколкото **приемаме** евхаристийно този Нов Дар на Отца, тази благодарност е **енергията**, т.е. действието, по силата на което става това **реализиране** на свободната воля на личността за съчетание с Христа.

Ето как във и чрез Евхаристията ние **подобавашо** отговаряме на логоса за нас и проявяваме своята отговорност пред Логоса, като **приемаме** с благодарност извършеното за нас **Спасение**: *„Ти си ни привел от небитие в битие, и падналите пак си въздигнал, и не си престанал да вършиш всичко, докато не си ни възвел на небето и дарувал Твоего бъдещо царство. За всичко това благодарим на Тебе, и на Единородния Твой Син, и на Светия Твой Дух, за всички сторени за нас благодения, които знаем, и които не знаем...“*⁸¹.

Хлябът на предложението като Дар става **тяло** на нашата иманентна синергия, което **обективира** като налична в себе си **цялата** местна евхаристийна общност, цялото събрание на народа Божий, т.е.

---

⁸¹ Из евхаристийния канон на св. Йоан Златоуст.

Църквата в Христа на дадено място. Тази синергия, от една страна, се разкрива като **молитвена**, просителна с любов за единение (в ектениите напр.) и евхаристийна (в анафората). От друга страна, това е синергия на **единиението** с Другия и с Бога, Който е Друг. Общението с Близкия в молитвено-евхаристийна синергия и еклесиално единение поражда **общност** чрез жертвената любов, която дарява себе си в служението на Другия. Същият този общ Дар, който ни събира на-едно пред Бога, бива **приет** от Него в анафората и **осветен** от Духа Светаго в епиклезата.

Нашето евхаристийно предложение на Хляба и Виното, което ни обективира като събрана наедно църковна общност, се **съединява** и става **едно и също** със самото драгоценно Тяло Христово, с което Христос седи отдясно на Отца. Така нашият благо-дар се връща към нас, дарява ни се отново като Нов Дар – Небесен хляб, носещ благодатните енергии на Духа Свети. Ние се причастяваме с този Нов Дар на Небесния хляб и Новия лозов плод, за да вкусваме още тук-и-сега от мистичната Трапеза, Която е устроена и завещана в Царството, в Есхатона, там-и-тогава. По такъв начин общността от личности става католична евхаристийна общност, т.е. Съборна Църква Христова.

Последното сякаш ни изправя пред нови въпроси. Изглежда, че мистичното **единение** се случва между **общността** и Бога – там, където аз-съм-с-Другия-сме-в-Бога, а не между отделната личност и Бога. Нашето тяло става причастно на църковното тяло (Невестата Христова), което се оказва едно и също с Христовото Тяло. Затова не съществува спасение поединично, т.е. **извън** Църквата и Нейното тяло⁸². Изглежда, че събирането и пребиваването в общност в име Господне представлява **тайна** и **дар** на нашата заедност, който ни позволява да извършваме една евхаристийна аскеза, която разкрива тайната на Христовото присъствие – „защото, *дето са двама или трима събрани в Мое име, там съм Аз посред тях*“ (Мат. 18:20).

Католичната Евхаристия на Църквата

Нека сега да се спрем малко по-детайлно върху структурата на евхаристийното богослужение и по-специално **анафората** на св. Василий Велики. Така ще можем да видим как по-точно Църквата **реализира** това благодарение, което ни събира на-едно като Тяло Христово. Ще се опитаме да осмислим богослужението и по-специално анафората на св. Литургия в ключа на дара, приемането и благодарението като елемент от една дълбинна личностна комуникация между Бога и

---

⁸² „Salus extra ecclesiam non est“ – „извън Църквата няма спасение“, св. Киприан Картагенски, писмо LXXII, *Ad Jubajatum de haereticis baptizandis*.

човека, която ни открива пресичането на тайните на личността и католичността в светлината на Евхаристията. В разгръщането на структурата си евхаристийното богослужение ни разкрива себе си като един подобаващ отговор-благодарение на цялата Църква към Бога.

Проскомидията се състои в **приготвянето** на дара, който ще бъде принесен за благодарение. Свещеникът **изобразява** върху дискаса католичната пълнота на Църквата, като изважда от хлебното предложение частици за различните членове на мистичното Църковно **Тяло**. Подреждането и представянето на тези частици върху дискаса изобразява **събирането** на цялата Църква (Земна и Небесна) около своя Център, Агнецът Христос. Това по своеобразен начин онагледява и Съборността на Църквата Христова, Която е там, където е и Нейният Глава, Женихът Христос. А Женихът Христос присъства тайнствено на **всеки** олтар, където се полага този дискос с предложените Дарове, сиреч Хляба и Виното. Този дискос, в чийто център е положен „Агнецът“, явява именно Него като Център на мистичната евхаристична Трапеза, около която сме събрани и ние на всяка св. Литургия.

Независимо от мястото и времето на нашето евхаристийно събрание, ние невидимо биваме **съединени** и замесени от краищата на света и времената в **един** Евхаристиен Хляб, така както обикновенният хляб се замесва от пръснатите по света житни стръкове: *Както тоя хляб, който се преломи, беше пръснат по хълмовете и събран, стана едно, така да се събере църквата Ти от краищата на земята в Твоето царство*⁸³.

Ние се „замесваме“ в Хляба с **любов** един към друг, **разпознавайки** Божия образ в ближния, **приемайки** Другия като Ближен и рай. Ние се **влагаме** в Хляба, който става **вместо-образ**⁸⁴ на нашето единение и благодарствена **синергия**. Хлебното **тяло** на тази обща любов ние предлагаме в **ответен** дар за Дара на Бога – благодарствен дар, **благо-дар**.

Във Входа се внасят в олтара и полагат на жертвеника **предложените** дарове. Постила се **общата** Трапеза, на която ще седнат **всички** поканени, които са се **отзовали** в този ден. Общността принася общия си дар, всеки участва, полагайки **себе си** в този дар и в това принасяне.

Общото изповядване на **Символа** запечатва **споделената** вяра в Св. Троица и Дара на Христовото Въплъщение, Разпятие, Възкресение и Възнесение. За този Дар Църквата благодари в „светото възношение“ – анафората.

---

⁸³ Евхаристийна молитва от *Учението на дванадесетте апостоли*, гл. 9, цит. по превода на Варненски и Великопреславски митрополит Симеон, 1933 г. източник: <http://www.pravoslavieto.com/docs/didache/index.htm>

⁸⁴ τὰ ἀντίτυπα: „вместообрази“ – така нарича св. Василий Велики предложените евхаристийни Дарове преди епиклезата, т.е. преди да е завършило тяхното освещаване.

Анафората представлява **троично** евхаристийно приношение, което протича на три части, като всяка от тях е свързана по-специално с една от Ипостасите на Св. Троица. Тук ще се спрем на анафората от св. Василий Велики⁸⁵. Първата част на **Praefatio** представлява **хваление**, което преминава в **благодарение**. Изповядва се уникалното превъзходно **битие** на Бога (Отца) като Един и действително съществуващ⁸⁶. Назовава се и един **Дар**, Който този Бог е отправил към нас – дарил ни е **познанието** на Истината⁸⁷, т.е. на Себе Си, сиреч истинното **Богопознание**. Това Той ни е дарил **лично**, в личната среща със **Сина** – Исуса Христа, Който е „нашата надежда“⁸⁸, „образ на благостта“⁸⁹ на Отец, „печат равнообразен“, Който явява в Себе Си Отца⁹⁰, „Живо Слово“⁹¹, чрез Когото се явил „Духът на Истината, дарът на осиновяването“⁹².

След това идва моментът да **извикаме** нашата **памет**, паметта на Църквата. В **Anamnesis** си спомняме даровете, които сме получили, сякаш за да се отърсим от своеобразната „амнеза“ на грехопадналата неевхаристийна природа.

Спомняме си **Сътворението** на човека – дара на това, че Бог ни е „почел със Своя образ“⁹³. Към това отецът литургист прибавя едно **обещание** за дар, а именно – обещанието за безсмъртен **живот**.

Спомняме си още и прелъстяването от змията, **Грехопадението**, както и справедливия Божий **съд**. Праотците ни са изгонени в този **свят** заради отхвърлянето на **дара** Божий в свободния **избор** на единствения **неевхаристийен** плод от рая и принасянето на своеобразна анти-Евхаристия в самата Райска градина.

Спомняме си още **устроеното** още за нас **Спасение** чрез „възраждане в Христос“⁹⁴. Припомняме си за новото **раждане** в Христа, т.е. „спомняме“ си, че сега сме мъртви и обладаваме едно нищожно битие.

---

⁸⁵ Българският текст на Анафората на св. Василий Велики е цитиран по „Служебник“, изд. Св. Синод, С., 1985 г., а гръцките цитати са приведени по *Liturgies, Eastern and Western: Being a Reprint of the Texts, Either Original Or Translated, of the Most Representative Liturgies of the Church, from Various Sources*, Charles Edward Hammond, Clarendon Press, 1878, с. 106.

⁸⁶ τὸν μόνον ὄντως ὄντα Θεόν

⁸⁷ ὁ χαρισάμενος ἡμῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας

⁸⁸ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν

⁸⁹ εἰκὼν τῆς σῆς ἀγαθότητος

⁹⁰ σφραγὶς ἰσότητος, ἐν αὐτῷ δεκνὺς σὲ τὸν Πατέρα

⁹¹ Λόγος ζῶν

⁹² τὸ τῆς ἀληθείας Πνεῦμα, τὸ τῆς υἰοθεσίας χάρισμα

⁹³ καὶ εἰκόνι τῇ σῇ, ὁ Θεός, τιμήσας

⁹⁴ οἰκονομῶν αὐτῷ τὴν ἐκ παλιγγενεσίας σωτηρίαν, τὴν ἐν αὐτῷ τῷ

Χριστῷ σου

Спомняме си още и **посещенията** на пророците, закона, ангели-пазители, предизвестители, а особено посещението на Сина Божий, Когото изповядваме като „сияние на славата на Отца“ и „отпечатък на Неговата ипостас“⁹⁵.

Молитвата ни припомня в детайли **кенозиса** на Сина: Въплъщението, домостроителството и изкуплението. Припомня ни се как в Своето Първо пришествие Той по **тяло** стана подобен на нас в нашето нищожно битие, за да ни направи **подобни** на „образа на Своята слава“⁹⁶. Възприемането на Тяло от Сина също е дар за нас, понеже Той става **достъпен** за нас, за общение с нас, именно в Неговото Тяло. Неописуемият става описуем, Безтелесният се явява в тяло, Онзи, Когото и ангелите не смеят да погледнат, се явява на хората. Онзи, Който всичко изпълва отвъд всяко ограничение, **приема** да бъде обективизиран в тяло, приема дори горчивото наследство на човешката природа, тоталното ѝ оголване и обнищаване в **смъртта**.

Чрез човека в битието „*влезе греха*“, а впоследствие от греха е смъртта – това ни припомня тук общата молитва⁹⁷. Чрез Богочовека обаче произлезе съдът, кризисът, изпитанието над греха, което доведе до смърт за греха, смърт на смъртта, сиреч Възкресение, за което сега благодарим.

После си спомняме „*тукашните*“ дарове на Сина, Който „*като живя, в този свят даде*“: спасителните **заповеди**, **избавянето** от идолите, **познанието** на Отца, **събирането** на Църквата като „народ избран, царствено свещенство, народ свят“⁹⁸, **Кръщението** с вода и Дух Светий и пр.

Припомняме си също и **слизането в ада** през Кръстната Врата, Коего Христос извърши, за да **изпълни** всичко и да го направи **причастно** на Своята католичност. Той доброволно, от любов и без да следва необходимостта на греховната природа, Сам **пожела** да отиде там, където никой не желае, но поради греха насила и със страх бива отведен. Самият Син Божий замина на смърт кръстна, за да умъртви самата смърт на Кръста. Така Синът Човешки стана „първороден от мъртвите“, като откри възкресен път за всяка плът.

Тук е мястото да разгледаме един **богослужебен ключ** към католичността, който ни предлага един тропар от богослужението на Велика Събота, който звучи така: „*В гроба си бил с плътта Си, а в ада с душата, като Бог, в рая с разбойника, и на престола с Отца и Духа, изпълвайки всичко, Неописуеми*“⁹⁹.

⁹⁵ Ὁς, ὡν ἀπαύγασμα τῆς δόξης σου, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεώς σου

⁹⁶ ἵνα ἡμᾶς συμμόρφους ποιῇσῃ τῆς εἰκόνος τῆς δόξης αὐτοῦ

⁹⁷ δι' ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος.

⁹⁸ λαὸν περιούσιον, βασιλείον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον

⁹⁹ Ἐν τάφῳ σωματικῶς, ἐν Ἄδου δὲ μετὰ ψυχῆς ὡς Θεός, ἐν Παραδείσῳ δὲ μετὰ ληστοῦ καὶ ἐν θρόνῳ ὑπῆρχες Χριστέ, μετὰ Πατρός καὶ Πνεύματος, πάντα πληρῶν ὁ ἀπερίγραπτος

Посоченият тропар се явява ключ към проблема за католичността, доколкото изобразява едно **католично местопребивание** на Възкръсналия Христос, Който всичко изпълва. Завършващото обръщение „*Неописуеми*“ подчертава откритата се невъзможност да бъде **вместен** и описан Богочовекът в един затворен хронотоп **след** претърпяната от Него Кръстна смърт. Оковите на смъртното и не-католично битие се чупят и тялото Христово **вече** не е подвластно нито на **смъртта**, нито на другите **ограничения** – време, пространство и пр. тавтологични „конструкти“ на не-католичното **битие**. Виждаме, че Христос пребивава **едновременно** в гроба, в ада и в рая, без да престава да стои на Вечния Престол като Един от Светата Троица.

Адът като **място-затвор** не може да удържи Всецелия, Неописуемия, Който **всичко** изпълва и затова се срутва и опразва. Гробът остава **празен**, защото не може да задържи Тялото, Коего е умъртвило в себе си самата смърт. Последният свидетел на Сина става първи жител на рая и сега разбойникът общува лично с Христа под прохладните клони на Дървото на Живота. Изворът и завършекът, католичната пълнота на Троичното общение, са изобразени чрез Вечния Престол на Славата, където с Отца и Светия Дух неизменно пребивава Христос, изпълвайки всичко.

Повествованието на анафорната молитва ни връща на **Тайната вечеря**, за да изобрази онова, което Спасителят ни **остави**, преди да замине на смърт Кръстна, а именно „*тия възпоминания на Своето Страдание*“¹⁰⁰, сиреч евхаристийните дарове. Като нарича евхаристийните Дарове „възпоминания“ на Страданията на Спасителя, молитвата ги **свързва** с кенотичната Кръстна жертва на Христос по един особен начин. Хлябът и виното на предложението, които са наш **отвѣтен** благо-дар към Бога, сякаш трябва да **иконизират** първоначалния Христов Дар с негов подобен образ. Така **даровете** на Хляба и Виното още от проскомидията започват да **изобразяват**, да **иконизират** Тялото и Кръвта Христови¹⁰¹, които иконично **изтичат** от Кръста върху Трапезата, около която сме се събрали. Ние **сме** пред Самия Кръст заедно с любимия ученик и Пресветата Майка, но и **оставаме** в нашия храм, така че двете реальности се наслаждат до **съвпадение**. Претворя-

---

¹⁰⁰ ὑπομνήματα τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ πάθους, ταῦτα

¹⁰¹ „За възпоменание на Нашия Господ, Бог и Спасител Иисуса Христа ... като Агнец на заклание бе воден ... и както невинно Агне е безгласно пред стрижещите, така и Той не отваря устата си ... в смиренieto Му чрез съд го грабнаха ... а рода Му кой ще обясни ... защото се отнема от земята животът Му ... принася се в жертва Агнецът Божий, Който взема греха на света, за живот и спасение на света ... Един от войниците с копие прободe ребрата Му и веднага изтече кръв и вода... и който видя това, свидетелствува, и свидетелството му е истинско...“ – из чина на Проскомидията.

ването на нашите земни евхаристийни дарове в самия Първообраз – Тялото и Кръвта Христови – по време на Светата Литургия е дело на **Светия Дух**. Затова в Духа Свети и само чрез Него Евхаристията **става** хронотоп на **Царството**, Трапеза Господня, от която на всяка Божествена литургия Народът Божий **вкусва** именно **тази** Една и Единствена Жертва. Вкусва още тук-и-сега от тази мистична Трапеза, Която е устроена и завещана в Царството, в Есхатона, **там-и-тогава**.

Постепенно молитвата преминава в **рефлексия** върху самото наше благодарение и тук историческото време преминава в настояще. Пълнотата на историята се **събира** в точката на настоящето, за да трансцендира, да стане причастна на вечността. Тази рефлексия откроява пред нас три евхаристийни действия: *предложение, възпоменание и приношение*.

Предложението на даровете следва Христовата заповед: „*като предложихме ... по Негова Заповед*“¹⁰². Коя е заповедта? Това са думите на Спасителя: „*Това правете за Мой спомен*“ (Лука 22:19), защото по такъв начин „*възвестявате Моята смърт и изповядвате Моето възкресение*“¹⁰³, като има предвид **благодарението** на Отца, което Сам извършва онази вечер на сионската горница¹⁰⁴.

След като си спомнихме Неговата заповед, сега молитвата ни извисява отвъд историческото време, като **припомня** пълнотата на завършилото в есхатона Домостроителство и **изпълнението** на Църквата Христова: „*като възпоменаваме Неговите спасителни страдания, животворящия Кръст, тридневното погребение, възкресението от мъртвите, възнесението на небесата, сядането отдясно на Тебе, Бога-Отца и славното и страшно Негово второ пришествие*“. Това „профетическо“ време, в което се извършва едно есхатологическо спомняне, спомняне-от-края, изразява метаисторическата гледна точка на Евхаристията, чийто Първообраз е извършен именно там – в Есхатона, веднъж и завинаги, на Престола на Славата, Където пребивава Синът Божий, отдясно на Отца.

Предложението на даровете е придружено от припомняне, **припомнянето** преминава във **възпоменание**, а възпоменанието – в **приношение** на евхаристийните дарове: „*Тези Твои дарове принасяме за всички и заради всичко*“. Дарът ни е предложен и след като благодаренията са припомнени, с чисти сърца принасяме на Благодетеля своя

---

¹⁰² ἃ προτεθείκαμεν κατὰ τὰς αὐτοῦ ἐντολάς

¹⁰³ Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν· ὅσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν ἐμὸν θάνατον καταγγέλλετε, καὶ τὴν ἐμὴν ἀνάστασιν ὁμολογεῖτε

¹⁰⁴ Вж. **Янакиев, К.** Основни различия в осмислянето на литургията в православие и католицизма. – В: *Добри Христов и българският XX век*, С., Институт за изкуствознание, 2005.

ответен дар, своето благодарение. Общото Благодарение на събраната наедно Църква Христова прераства в **жертвоприношение**.

Сега ние разбираме, че **нямаме** истински дар за Бога, а имаме само ответен дар, благо-дар, който **наподобява** Божия дар. Както чедата подаряват на своите родители подобия на родителските дарове, за да отвърнат на тяхната любов и да общуват с тях, така и ние принасяме на Бога вместо-образи на Неговите Дарове, за да имаме общение с Него. Нещо повече, Бог иска и заповядва да му принесем този благодар, за да го **приеме** и да ни го **върне** като Нов Дар-за-нас, и с това да ни въвлече в католично **общение**, за да ни спаси.

Общият дар, в който сме **положени** и който **предлагаме** като ответен дар на Бога, при това наше евхаристийно припомняне се оказва **възпоменание** на **Страстите**. В евхаристийните дарове безкръвно е **изобразена** Кръстната жертва чрез „вместо-образите“ на Хляба и Виното, както ги нарича св. Василий Велики. Сега ние вече не само благодарим, т.е. жертваме своето, но и **жертвопринасяме**, заколваме евхаристийно-иконично Агнеца. Ние възпоменаваме и изобразяваме, без да повтаряме и разиграваме квазитеатрално, Смъртта и Възкресението на Господа, „*докле дойде Той*“ (1Кор. 11:26). Ставаме причастни на уникално събитие, което **изменя** нашата участ – нещо, което никога преди това не се е случвало и няма да се повтори – Самият Богочовек **умира** на Кръста, положен е в Гроба и на третия ден **възкръсва** от мъртвите.

Има и нещо друго за даровете, свързано с личността чрез **името**. Даровете не просто се обменят – те се предлагат, поднасят и принасят **от името** на някого и **за някого**, заради някого или нещо. Понеже винаги е включен в някаква диалектика и личностен диалог, дарът никога не е сам по себе си дар, а е дар-от, дар-за и пр. Тук дарът е принесен „*за всички и заради всичко*“¹⁰⁵. Какво означава това?

Ние си припомним **пълнотата** на историята, Двете Христови Пришествия и благодарение на това възпоменание нашето приношение стана възношение. Сега принасяме дара си за всичко и заради всички. Но кои са тези всички и всички? Това е Съборната Църква, всички, които са събрани около Трапезата Господня. Но как може ние да благодарим от името на всички? Ние не благодарим от името на всички, но **заедно** с всички, защото невидимо ние стоим **наедно** с всички онези, които благодарят от всички времена и всички места, на които се извършва св. Литургия.

Иконата-образ и Първообразът се наслагват, по особен начин се припокриват и съвпадат, **съвместяват** се в един хронотоп. Времето и пространството в молитвата се „разширяват“ и „**сдвояват**“ с вечността, губят се и **отпадат** ограниченията им. Двете успоредни прави – мо-

¹⁰⁵ Τὰ σα ἔκ τῶν σῶν, σοὶ προσφέρομεν κατὰ πάντα, καὶ διὰ πάντα

дусите на личностно битие – се пресичат и Евхаристията ни се открива като център и пресечна точка на всички възношения от всяко едно тук-и-сега към там-и-тогава.

Единият Христос се явява в Своите пречисти Плът и Кръв на всеки олтар, на който се принасят тези Дарове, независимо от мястото и времето на това приношение, понеже **собственото** време на Литургията не е времето на света, в който живеем. Времето на Литургията е „времето“ на Неописуемия – на Христос – и то е вечност. Собственото място на Литургията не е този свят, а бъдещият свят на Царството Небесно. Литургията се извършва в **нашето** време, но в същото време ни прави причастни на Деня Невечерен и това е възможно само и единствено във и чрез Светия Дух. Затова в Евхаристията, след като благодарим на Отца за Сина, ние **призоваваме** Светия Дух да дойде и да освети принесените Дарове, за да ги претвори в Самите Тяло и Кръв Христови. Тази част от евхаристийната молитва се нарича **Epiclesis**.

Епиклезисът в анафората на св. Василий Велики започва с припомнянето, че ние се „удостоихме да служим“¹⁰⁶, да **принасяме** безкръвната евхаристийна Жертва, т.е. че **самото** това богослужение е дар за нас. След като сме предложили „вместообразните Тяло и Кръв Христови“¹⁰⁷, сиреч евхаристийните Хляб и Вино, ние молим и призоваваме Св. Дух да дойде върху Даровете и да ги освети, т.е. католично да ги **претвори**, като ги направи свети, т.е. не-земни, не-тукашни, а **там-тогавашни**. Бог-Свети Дух снизхожда и **явява** в предложените Дарове – в този свят, в нашето тук-и-сега – **Самите** Животворящи Тяло и Кръв Христови, с които Христос **католично** пребивава там-и-тогава, отдясно на Отца.

В **присъствието** на Утешителя ние **предвкуσαμε** католичното изпълнение на личността и Творението в есхатона. В Духа Свети сякаш се „изправя“ битийната девиантност на нашия свят в една особена „перспектива“, в която автономното „става“ католично. По такъв начин сякаш се наслагват и съвпадат: образът и Първообразът; евхаристийните Дарове и Тялото Христово; пространството тук и там; времето, което „е“ и „ще бъде“ – „сега и винаги, и във вечните векове“.

Само във и чрез Светия Дух ограничените от **обективациите** на хляба и виното дарове (т.е. хляб и вино, които **са** хляб и вино) са **явени** като неограничени и **съединени** (едно и също) с Тялото и Кръвта Христови. В Евхаристията сякаш е **трансцендирана** някаква особена **тавтология** на тук-и-сега – свойствената на некатоличното битие иманентна самоотъждественост и самореферентност на нещото-в-себе-си. В този смисъл евхаристийните дарове тук-и-сега вече **не са** тавтологич-

¹⁰⁶ οἱ καταξιωθέντες λειτουργεῖν

¹⁰⁷ τὰ ἀντίτυπα τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου

ни, защото са **съединени** с Тялото и Кръвта Христови **там-и-тогава**, а католичното е не-тавтологично, защото там всичко у всички е Христос. Всеки не е тъждествен на себе си, а е изпълнен с **другостта** на Христовото битие в Тялото, в Църквата. Вярно и истинно е, че всеки е **станал** повече от себе си и това **нарастващо** ставане е **дар** от, във и чрез Духа Свети, призван в епиклезиса.

Епиклезисът завършва с молитвата Бог да **съедини** причастяващите се от Единия Хляб и Чаша за **общуване** със Св. Дух, за да намерят те своето **място**, милост и благодат заедно с всички светии, праотци, отци, патриарси, пророци, апостоли и „*всеки праведен дух, завършил във вяра*“¹⁰⁸, т.е. за да бъдат **вградени** в католичното Тяло при Свършека.

Отец **приема** благодарението на Църквата и **белег** за това е слизането на Св. Дух над Даровете. Не само това. Приемайки дара, Бог **отговаря** с още по-голям Дар – със самото Си присъствие в Тялото на Своя Син. В приетия благо-дар на Църквата се **явяват** Самите Пречисти Тяло и Кръв Христови, които ще бъдат **преподадени** на общността, за да изпълни Христос „всичко у всички“.

Бог приема нашия благо-дар и ни го дарява отново като Свое Тяло – Той Се **влага** в **нашия** дар! Изпраща Светия Дух да освети и „*покаже*“¹⁰⁹ този дар като Тяло Христово, като изпълни благо-дара със Себе Си – с енергиите Си, с вечност, с нетление. А нас да направи **достойни**, за да приемем това католично възкръснало Тяло, което със смърт смъртта е умъртвило.

Сега всички, които са участвали, били са замесени в този Хляб и положени в **този** дар, ще се насладят на духовното пиршество, което Самият Бог им предлага. Съединени за общение един с друг в любовта, т.е. в Светия Дух, те ще пристъпят към Вечната Трапеза, за да вкусят **неземните** Дарове като истинни Тяло и Кръв Христови.

Впрочем не само освещаването на Даровете, но и нашето **действително** причастие с Тялото и Кръвта е възможно **единствено** във и чрез Св. Дух. Затова в просителната ектения след анафората ние се молим Бог да **приеме** осветените Дарове на Своя свят наднебесен жертвеник и да ни **изпрати** Божествената благодат, дара на Светия Дух¹¹⁰, за да ни направи достойни за вкушването на осветените Дарове.

Следва **intercessio**, в което се извършва спомен, лично поменаване по **име** на всички, които съставляват Църквата, като специално се поменава Самата Света Съборна и апостолска църква, „*която е по*

---

¹⁰⁸ παντὸς πνεύματος δικαίου ἐν πίστει τετελειωμένου

¹⁰⁹ ἀναδείξει

¹¹⁰ ὅπως ὁ φιάνθρωπος Θεὸς ἡμῶν, ὁ προσδεξάμενος αὐτὰ εἰς τὸ ἅγιον ... ὑπερουράνιον ... αὐτοῦ θυσιαστήριον ... ἀντικαταπέμψῃ ἡμῖν τὴν θείαν χάριν καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου Πνεύματος

всички краища на вселената”¹¹¹. Поменаването е **признаване** и **припознаване** на принадлежността на другите към именно тази Съборна Църква и изразява **общението** с останалите, включени в Едното Тяло на Църквата. Всички, които се причастяват в местното евхаристийно събрание, общуват като членове на Едно Съборно Тяло, защото причастността на Светите Дарове в Евхаристията (Тялото Христово) е причастност към Съборната църква изобщо (Тялото Христово). Така всяка местна църква като евхаристийна общност е **еквивалентна** на всяка друга, от всяко място и от всяко време. Взаимното признаване на принадлежността към Тялото Христово свидетелства за тази **евхаристийна еквивалентност** и за това, че **разпространяната** в света Църква пребивава **единна** в Любавта.

Именно в тази Любав католично се откриват възкисналите „*три мери брашно*“ (Лука 13:20) на Царството. Само в нея е възможна онази **осветеност** от есхатона, която **явява** присъствието на Царството в **този** свят и нашата предварителна съпричастност и **положеност** в него. Осветеност, която се открива чрез и в Духа Светаго в **поместната** църква-събрание, където личности са събрани за **общение-кинония** в Христос на Новата католична Трапеза.

* * *

На всяко **място** и по всяко **време** Католичната църква е **там**, където Аз и Другият като общност във и чрез Светия Дух **сме** в Христос, Който е в Отца; там, където Другият е **дар** за мен и Христос е **Дар** за нас; където Христос ми се **открива** в Другия и заедно ни се открива като **личности**. В Евхаристията Аз и Другият ставаме **едно** в тази Любав, **изпълнявайки** Христовата Нова заповед¹¹², и предметената наша любов е този Хляб, който предлагаме на Бога като благодарствена жертва-отговор на Неговата спасителна Жертва. Там общността от личности принася отговор на логоса за нас...

В **светлината** на Евхаристията католичността ни се **открива** като нов и друг – **католичен начин на съществуване** на личността. Този нов католичен тропос се открива **евхаристийно** като Нова Пасха в наличността на Тялото и Кръвта Христови на всяка земна св. Трапеза, където се **извършва** св. Литургия. С други думи, този католичен начин на съществуване на личността е възможен единствено в рамките на едно личностно еклесиално-Свето-Троично съ-битие, което е Богообщение, водещо до евхаристийно Богопознание „в преломяването на хляба“ (вж. Лука 24:25).

---

¹¹¹ μνήσθητι, Κύριε, τῆς ἀγίας σου καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, τῆς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης

¹¹² „Нова заповед ви давам, да любите един другия; както Аз ви възлюбих, да любите и вие един другия“ (Йоан 13:34).

Възстановяването на **изгубеното** в рая Богообщение **сега** може да бъде обновено в Евхаристията, **диалогът** с Логоса може да бъде подновен, когато общността от личности **подобавашо** отговаря на логоса-за-нас с приемане и благодарение за Дара. Защото Логосът, с **Когото** общуваха праотците в Рая, Сам Се **въплъти** и католично **пребъдва** с нас „през всички дни до свършека на света“ (Мат. 28:20), за да ни приведе в Своето Царство...

Логосът-вест ни **благовести**, известява ни, че **всичко** в Христа е откровено – нашият предел, целта и назначението ни. Логосът-образ **изобразява** нашето спасение в Христа там-и-тогава. Онова там-и-тогава, обаче **вече** е дошло тук-и-сега, те се докосват в Евхаристията и смъртното бива погълнато от живота (2 Кор. 5:4). Богопознанието на евхаристийната общност се съдържа в свидетелството: „Той е сред нас! Тук и сега, чак до края на вековете“.

Summary

Sava (Shtoni) Kokudev (Sofia)

Person and Catholicity in the light of the Eucharist

This article focuses on the problems of *personhood* and *catholicity*, as they are understood in the context of the Orthodox Tradition and in the framework of the eucharistic ecclesiology. *Theognosis*, the knowledge of God, is always a *personal* experience of the energies of the Tripersonal God and not objective knowledge. Therefore we need to perform an existential reflection upon the category of „personhood“, situated in a relevant context. We have chosen to represent the Orthodox Tradition through the Catholic „property“ of the Church and the praxis of the Divine Liturgy (hereby the Anaphora of st. Basil) as a key element of the same Tradition.

We are trying to express the communicative essence of personhood through the Gift as an intermediary ontological category – the gift as participation or „interchange“ of being, an existential synergy or communion with the Donor. Therefore we try to conceptualize the development of the personal communication as a dialectic structure of : *gift – acceptance – response gift*.

The following chain of gifts is then unfolded before us: *the personhood as a gift* (a trinitary gift of a being, an image and a word, which exists in two modes – catholic and autonomic, the latter defining the schism between self and being); *the body as a gift* (though mortal and corrupted through the Original Sin, an orphaned „body of Adam“ that may become adopted and incorporated in the „body of Christ“, the Church); *the other as a gift* (may God be recognized as the „Other“ and the „Neighbor“); *the community as a gift* (a gift of our unity in Christ and in one another); *the Eucharist as a gift* (including the acceptance of the original gift and the offering to God of a response gift); *the New Gift of Christ's Resurrected Body and Blood* (which is a catholic being, undetermined in the categories of this world like time, space, etc. and *is* present in the Holy Spirit on every altar after the consecration in the Divine Liturgy).

In the act of this bequeathed Thanksgiving (the Eucharist) we receive and confirm the gift of our being and the image of our self. It is the Hope of meeting Christ in the Thanksgiving with the others, that provokes the free choice of the Eucharist.

Therefore we try to speak about the *theognosis* of the eucharistic community, that is achieved through mysteries in the local church community.

This is how we approach the *Catholicity* of the Church, that constitutes the Church and links all local churches from all times and places in the Catholic Body of the Resurrected Christ. This is what really confirms the eucharistic equivalence of every local church to the others in the light, coming from the Eschaton, that makes the Kingdom come here and now.